

СТА Н О В И Щ Е

от проф. дн Розалина Енгелс-Критидис

ЗА

ДИ С Е Р Т А Ц И О Н Е Н Т Р У Д

за придобиване на образователна и научна степен

„ДОКТОР“

в професионално направление 1.2. Педагогика,

докторска програма „Предучилищна педагогика“ -

Факултет по науки за образованието и изкуствата на СУ „Св. Климент Охридски“,

НА ДЕСИСЛАВА ИВАНОВА СТОЕВА

ТЕМА:

**„Развитие на социална компетентност при 5-6-годишни деца
в Монтезори и масови детски градини в България“**

Научен ръководител:

проф. дн Данаил Данов

Дисертационният труд на Десислава Иванова Стоева на тема **„Развитие на социална компетентност при 5-6-годишни деца в Монтезори и масови детски градини в България“** представя интересен и неизследван в дълбочина ракурс на проучване на социалната компетентност на 5-6-годишните деца в контекста на приноса на Монтезори образователните практики и среда към традиционния образователен процес в детските градини у нас.

Целта на дисертацията е „да се проучи социалната компетентност на 5-6-годишни деца от Монтезори и масови детски градини, както и да се предложи рамка на модел за създаване на образователна среда за развитие на социална компетентност“ (стр. 17), стъпвайки на успешни Монтезори практики в тази посока.

Извършен е огромен научно-изследователски труд от дисертанта Десислава Стоева, извървян е плодотворен път на развитие.

В теоретичен план значимостта на темата е потърсена и съотнесена към основни ключови европейски и национални документи.

Позитивно и логично звучи посланието за утвърждаване на възприемането на периода от 0 до 7 години като един общ възрастов период в развитието на човека, като едно взаимосвързано и надграждащо се цяло. В разглежданата дисертация „ранното детско развитие“ е разбирано като обхващащо възрастта от раждането до постъпването в първи клас, стъпвайки на добилите нормативна регулация чрез официализирани преводи на европейски документи ключови понятия в образованието, за съжаление неотчитащи основни принципи при процесите на локализация и неприлагащи исторически подход, взимащ под внимание националните специфики. В тази връзка може да се отчете, че е направен опит чрез научен подход подобни източници да бъдат коментирани спрямо времето на издаването им и актуалните към момента разбирания.

Похвално е, че докторант Десислава Стоева дефинира напълно адекватни ограничения на изследването – точно и пространно, с ясното им осъзнаване.

Точно формулирана е хипотезата на изследването, ориентирана към твърдението, че „5-6-годишните деца, обучавани в Монтесори среда чрез Монтесори образователни практики в допълнение към базисно използваните традиционни такива, имат по-висока степен на социална компетентност от техните връстници в масовите детски градини“ (стр. 17). Обосновано представени са и основанията на дисертантката за формулиране и проверка на подобна хипотеза, потърсени в четири основни посоки: подкрепящата и приобщаваща Монтесори образователна среда; по-специално - възможностите, които Монтесори образователните практики осигуряват за индивидуалната подкрепа на всяко дете; свободата и широтата при избора на партньор в разновъзрастовите групи в Монтесори детските градини; и не на последно място - Монтесори мултисензорните дидактични материали, чрез които децата се учат да общуват, да се договарят, да изграждат значими взаимоотношения.

Освен актуалността на проблематиката, свързана с приложението на Монтесори-метода именно по посока на темата, изборът на инструментариум намирам за една от най-силните страни на дисертацията. Десислава Стоева е подбрала такива изследователски инструменти, които да могат да бъдат общ адекватен измерител на социалните умения - и на деца в Монтесори среда, и на децата в масовите детски градини.

Образователните технологии, разработени от дисертантката, както и проектираната рамка на модел за създаване на подкрепяща образователна среда за развитие на социална компетентност на деца от 3 до 6 години, са полезни за практиката както в Монтесори среда, така и в масовите детски градини у нас.

Приемам очертаните приноси на дисертационното изследване, които с право Десислава Стоева вижда преди всичко като такива с практико-приложен характер:

- Едно от първите емпирични изследвания за социалната компетентност сред 5-6-годишни деца в Монтесори среда и в масовите детски градини у нас (60 деца, 60 учители и 37 родители) в иновационен план.
- По емпиричен път са очертани предпоставките и факторите, които да се имат предвид при разработване на образователни технологии за създаване на подкрепяща образователна среда, развиваща социалната компетентност на децата от предучилищна възраст.
- Разработени са образователни технологии и рамка на модел за създаване на подкрепяща образователна среда за развитие на социална компетентност на деца от 3 до 6 години.
- Подбрани са и са адаптирани два изследователски инструмента, които биха могли да се използват успешно за изследване на социалната компетентност на деца както в Монтесори, така и в масови детски градини:
 - 1) въпросник към учителите и към родителите на изследваните деца, скали „Социална компетентност”, „Социално взаимодействие” и „Внимание и концентрация” на Дортмундски скрининг *DESK 3-6 R* ;
 - 2) тест с изследваните деца - предизвикателни ситуации *Challenging situations task (CST 3-6), Вариант А (Denham et al., 1994)*;
- Очертани са препоръки за нормативни промени и задълбочаване на емпиричните изследвания у нас, с цел подобряване качеството на образованието и подкрепа развитието на социална компетентност на деца от ранна и предучилищна възраст.

Налице е съответствие на процедурата по придвижването на труда към публична защита с действащата нормативна уредба. Авторефератът представя коректно

съдържанието на дисертационния труд. Публикациите на автора отговарят на наукометричните изисквания за присъждане на ОНС „Доктор“.

Въпросът, на който би било интересно дисертантката да отговори, е следният:

Как социално-демографският профил на родителите се съотнася с техния избор децата им да се обучават в алтернативна педагогическа среда?

В заключение:

Дисертационният труд на Десислава Стоева притежава качествата на докторска дисертация и дава принос към полето на предучилищното образование. Отчитайки научно-изследователската и практико-приложната стойност на обсъждания дисертационен труд, убедено давам своя положителен вот и предлагам на Уважаемото научно жури **на Десислава Стоева да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ по 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика).**

Изготвил:

/проф. дн Розалина Енгелс-Критидис/

01.07.2024г.